

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України
29 березня 2012 року №384
(у редакції наказу Міністерства
освіти і науки України
від 05 червня 2013 року №683)

Форма № Н – 3.03

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

ПРОГРАМА нормативної навчальної дисципліни

«МІКРОЕКОНОМІКА»

підготовки бакалавр

**напряму 6.030504 – «Економіка підприємства»,
6.030509 – «Облік і аудит»**

(Шифр за ОПП 2.2)

Харків
ХНУМГ
2014 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Харківським національним університетом міського господарства
імені О. М. Бекетова

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Н. М. Сіренко, К. О. Кожокіна

Обговорено та рекомендовано до видання Президією Науково-методичної комісії з напряму підготовки 6.030504 – «Економіка підприємства», 6.030509 – «Облік і аудит».

Протокол № від «30» березня 2006 року.

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Мікроекономіка» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напрямів 6.030504 – «Економіка підприємства» і 6.030509 – «Облік і аудит».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є поведінка економічних суб'єктів і механізм прийняття рішень за обмежених ресурсів та альтернативних можливостей їх використання.

Міждисциплінарні зв'язки:

Політична економія

Макроекономіка.

Історія економіки та економічної думки.

Міжнародна економіка.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Теорія поведінки споживача
2. Попит, пропозиція, їх взаємодія. концепція еластичності
3. Теорія виробництва
4. Теорія ринкових структур. Ринки факторів виробництва. рівновага та ефективність ринкової системи

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни «Мікроекономіка» є формування ринково орієнтованого економічного світогляду і знань щодо методів прийняття оптимальних господарських рішень за наявних обмежених ресурсів та альтернативних можливостей їх використання.

1.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Мікроекономіка» є надання знань про базові положення мікроекономічної теорії; прищеплення навичок використання інструментарію мікроекономічного аналізу; підготовка до вивчення прикладних дисциплін, що базуються на мікроекономічній теорії.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 144 годин / 4,0 кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Теорія поведінки споживача

Тема 1. Предмет і метод мікроекономіки

Проблема обмеженості ресурсів і необхідність вибору. Крива виробничих можливостей, її значення у мікроаналізі. Предмет і функції мікроекономіки. Становлення мікроекономіки як науки. Методологічні засади мікроекономіки.

Тема 2. Теорія граничної корисності та поведінка споживача

Свобода вибору і суверенітет споживача. Поняття корисність, її особливості та спосіб досягнення. Сукупна та гранична корисність, їх графічний аналіз. Припущення в теорії споживання. Поняття рівноваги споживача. Закони Госсена, їх роль в теорії споживання. Кардиналістська (кількісна) модель оптимізації споживчого вибору.

Тема 3. Ординалістська теорія поведінки споживача

Аксіоми ординалістської теорії корисності. Особливості аналізу функції корисності з ординалістських позицій. Функція корисності, її модифікації.

3. Криві байдужості як спеціальний інструментарій мікроекономічного аналізу. Карта байдужості. Властивості кривих байдужості. Бюджетне обмеження і можливості споживача. Бюджетна лінія, її рівняння і графічна побудова. Рівновага споживача за ординалістською концепцією.

Тема 4. Аналіз поведінки споживача

Реакція споживача на зміни його доходу і цін. Графічний аналіз ліній «доход – споживання» та «доход – ціна». Криві Енгеля. Ефект доходу та ефект заміщення. Парадокс Гіффена. Розкладання сукупної зміни обсягу попиту на дві складові: ефект доходу і ефект заміщення. Надлишок споживача: поняття, утворення, зміна.

Змістовний модуль 2. Попит, пропозиція, їх взаємодія. концепція еластичності

Тема 5. Попит та пропонування, їх взаємовідносини

Попит, закон попиту. Цінові й нецінові детермінанти попиту. Закон попиту, функція попиту, крива попиту. Зміна попиту і зміна обсягу попиту. Пропозиція, закон пропозиції. Фактори пропозиції. Функція пропозиції, крива пропозиції. Зміна пропозиції і зміна обсягу пропозиції. Ринкова рівновага та проблема її сталості. Взаємодія попиту й пропозиції. Поняття рівноваги, надлишку, дефіциту. Ринкова ціна і ціна рівноваги, обсяг рівноваги

Тема 6. Концепція еластичності

Концепція цінової еластичності попиту у визначенні міри чутливості споживача до змін цін на товари, її фактори, ступені та коефіцієнти.

Методичні підходи до обчислення показника еластичності. Методика обчислення та параметри значень коефіцієнтів еластичності попиту за доходом та перехресного. Еластичність пропозиції, її фактори. Методика обчислення рівня еластичності пропозиції.

Змістовний модуль 3. Теорія виробництва

Тема 7. Мікроекономічна модель підприємства

Підприємство як суб'єкт ринкових відносин, його організаційні форми і функції. Мотивація поведінки підприємства. Фактор часу і періоди функціонування підприємства

Тема 8. Варіації факторів виробництва та оптимум товаровиробника

Поняття і параметри виробничої функції. Виробнича функція з одним змінним фактором і її графічне відображення. Властивості виробничої функції. Виробнича функція з двома змінними факторами. Крива однакового продукту (виробничої байдужості) – ізокоста, її властивості. Карта ізоквант. Сукупний, середній та граничний продукт (аналітичний та графічний аналіз). Правило спадної віддачі (продуктивності) змінного фактору виробництва. Заміщення факторів виробництва. Віддача від масштабу: постійна (стала), зростаюча, спадна. Вибір комбінації виробничих факторів за критеріями мінімізації витрат чи максимізації випуску. Умови комбінації (заміщення) факторів. Лінія однакових витрат – ізокоста. Карта ізокост. Оптимум товаровиробника.

Тема 9. Витрати виробництва

Витрати виробництва, економічний та бухгалтерський підходи до визначення. Часткова варіація факторів виробництва і функції витрат. Короткострокові витрати, їх графічний, алгебраїчний та вербальний аналіз. Закон неминучого зростання граничних витрат. Довгострокові витрати. Концепція мінімально ефективного розміру підприємства.

Змістовний модуль 4. Теорія ринкових структур. Ринки факторів виробництва, рівновага та ефективність ринкової системи

Тема 10. Ринок досконалої конкуренції

Поняття ринкової структури. Кількісні методи оцінки структури ринку. Ознаки й умови досконалої конкуренції. Конкурентна стратегія фірми у короткотерміновому періоді. Конкурентна стратегія фірми у довгостроковому періоді. Ефективність ринку досконалої конкуренції.

Тема 11. Монопольний ринок

Модель «чистої» монополії та її основні ознаки. Монопольний ринок у короткостроковому періоді. Оптимум монополії у довгостроковому періоді. Цінова дискримінація: поняття, умови, різновиди. Економічні наслідки монополізму.

Тема 12. Олігополія та монополістична конкуренція

Олігополія, її сутність та основні ознаки. Основні моделі олігопольної поведінки. Ефективність олігополії порівняно з іншими ринковими структурами. Економічні наслідки олігополії. Сутність та основні риси ринку монополістичної конкуренції. Фактори диференціації продукту. Ринкова поведінка монополістичного конкурента у короткостроковому періоді. Поведінка фірми монополістичного конкурента у довгостроковому періоді. Економічна ефективність і монополістична конкуренція.

Тема 13. Ринок факторів виробництва

Теорія граничної продуктивності та попит на ресурси. Зміни у попиті на ресурси, його еластичність. Оптимальне співвідношення ресурсів. Ціноутворення на ринку ресурсів. Праця як фактор виробництва, її мобільність. Ринок капіталу. Капітал як ресурс тривалого використання, форми капіталу. Ринок природних ресурсів.

Тема 14. Загальна рівновага та економіка добробуту

Часткова та загальна рівновага. Засади аналізу загальної рівноваги. Моделі загальної рівноваги: неокласична (Вальрасівська) та кейнсіанська. Критерій та оптимум Парето. Теорія загальної рівноваги та політика у галузі економіки добробуту. Критерії оцінки добробуту. Перша та друга теореми економіки добробуту. Функція суспільного добробуту.

Тема 15. Інституціональні аспекти ринкового господарювання

Зовнішні ефекти: негативні та позитивні зовнішні ефекти. Суспільні блага та ефективність. Оптимізація суспільного вибору. Економічна оцінка суспільних проектів.

3. Рекомендована література

1. Базилевич В. Д. Мікроекономіка: підручник. К.: Знання, 2007. – 677 с.
2. Гальперин В. М., Игнатьев С. М., Моргунов В. И. Микроэкономика: Учебник в 2-х частях. СПб.: Питер, 2001.
3. Задоя А. О. Мікроекономіка, Курс лекцій та вправи, - К.: Знання, 2002.- 211 с.
4. Макконнелл К., Брю С. Экономикс. Принципы, проблемы и политика. – М.: инфра, 2000. – Том 2. – 400 с.
5. Нуреев Р. М. Курс микроэкономики: Учебник для вузов. – 2-е изд., зим. – М.: Норма, 2005. – 560 с.
6. Селищев А. С. Микроэкономика: Учебник для вузов. – СПб.: Питер, 2005.
7. Селищев А. С. Практикум по микроэкономике. – СПб.: Питер, 2006. – 208 с.

8. Тимофієва С. Б., Шекшуєв О. А. Мікроекономіка. Тексти лекцій та завдання до основних тем курсу (для студентів усіх форм навчання економічних спеціальностей). – Х.: ХНАМГ, 2004.

9. Тимофієва С. Б., Стадник Г. В. Тестовий контроль знань, умінь і навичок студентів з модуля «Мікроекономіка». Тестові завдання за змістовими модулями для студентів усіх форм навчання напрямів підготовки «Економіка підприємства» та «Облік і аудит». – Х.: ХНАМГ, 2007.

10. Тимофієва С. Б. Методичні вказівки до організації самостійної роботи, практичних занять та виконання контрольних робіт з дисципліни «Мікроекономіка» для студентів 2 курсу денної та 3 курсу заочної форм навчання напрямів підготовки: 6.030504 «Економіка підприємства» та 6.030509 «Облік і аудит». – Х.: ХНАМГ, 2009.

11. Методичні вказівки до виконання розрахунково-графічної роботи та варіанти завдань з дисципліни «Мікроекономіка» (для студентів 2 курсу денної форми навчання напряму 6.030504 «Економіка підприємства») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: В. П. Решетило, І. А. Островський, С. Б. Тимофієва. – Харків: ХНАМГ, 2010 - 44 с.

12. Решетило В. П., Стадник Г. В., Тимофієва С. Б., Островський І. А. Конспект лекцій з дисципліни «Мікроекономіка» (для студентів денної та заочної форм навчання напрямів підготовки 6.030504 «Економіка підприємства» та 6.030509 «Облік і аудит»). Харків: ХНАМГ, 2010 – 219 с.

13. Мікроекономіка. Тренінг-курс. Навчальний посібник. / А. Є. Ачкасов, І. А. Островський, С. Б. Тимофієва; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2012. – 308 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання – екзамен.

5. Засоби діагностики успішності навчання – комплекти тестових завдань для модульних робіт, індивідуальні завдання, теми для розрахунково-графічної роботи.

Примітки:

1. Програма нормативної навчальної дисципліни визначає місце і значення навчальної дисципліни, її загальний зміст та вимоги до знань і вмінь. Програма нормативної навчальної дисципліни є складовою державного стандарту вищої освіти. Програма вибіркової навчальної дисципліни розробляється вищим навчальним закладом.

2. Програма навчальної дисципліни розробляється на основі освітньо-професійної програми.

3. Форма призначена для складання робочої програми навчальної дисципліни.

4. Формат бланка А4 (210×297 мм.).

Навчальне видання

ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни

«Мікроекономіка»

підготовки бакалавр

напряму 6.030504 – Економіка підприємства
6.030509 – Облік і аудит

Розробники: **СІРЕНКО** Наталія Миколаївна,
КОЖОКІНА Катерина Олександрівна

В авторській редакції

Комп'ютерне верстання: *Н. Ю. Гаврилiна*

План 2013, поз. 482 а

Підп. до друку 23.05.2013 р.

Друк на ризографі

Тираж 1 пр.

Формат 60х84/16

Ум. друк. арк. 0,2

Зам. № 9441

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК №4064 від 12.05.2011 р.